

ВЕЛИК ПОКАЕН КАНОН

Творение на светия наш отец Андрей Критски, Йерусалимски¹

В понеделник

на първата седмица на светия Велик пост,

на Повечерието, след като бъде прочетен Псаломът „Боже, чуй ме и ми помогни...“ (69), пеем Великия канон, на глас шести, ирмосите по два пъти. На всеки тропар правим три поклона.

Песен 1. Глас шести. Ирмос:

Помощник и покровител Той ми бе за спасение — Той е Бог мой и ще Го прославя, Бог на отца ми и ще Го превъзносям, задето славно се прослави.

Припев: Помилуй ме, Боже, помилуй ме!

Отде да почна да оплаквам делата на моя окаян живот? Какво ли начало да положа, Христе, на сегашното ридание? Но като милосърден, прости ми прегрешенията.

Върви, окаяна душо с плътта си, изповядай се на Създателя на всички, откажи се, прочее, от предишното безумие и принеси Богу сълзи в покаяние.

След като усърдно подражавах на престъплението на първосъздадения Адам познах, че съм се лишил от Бога, от вечното царство и сладост заради моите грехове.

Горко ми, окаяна моя душо, защо се оприличи на първата Ева? — погледна лошо и горчиво бе ранена, докосна дървото и с дързост вкуси от ястието безсловесно.

Наместо Ева в плът, пред мене застана невеществената Ева — плътският страстен помисъл, който обещава сладост, ала

¹ © 2009—2010, Превод от църковнославянски език, и. Евтимий. Втора редакция.

при вкуване е всякога горчиво питие.

Заслужено изгонен бе Адам от рая, затуй, че не опази едничка Твоя заповед, Спасителю; а как ли трябва да пострадам аз, задето всякога презирам Твоите животворни слова?

Слава на Отца и Сина и Светия Дух!

Троице вечносъществуваща, на Която като на Бог Един се кланяме, сними от мене тежкото греховно бреме и като благо-сърдечна, дай ми сълзи на покаяние!

И сега и винаги и во веки веков, амин.

Богородице, надеждо и застъпнице на ония, които те възпяват, сними от мене тежкото греховно бреме и като чиста Владичица, приеми ме в покаяние.

Песен 2. Ирмос:

Чуй, о небе, и аз ще заговоря и Христа ще възпея, дошъл в плът от Дева.

Чуй, о небе, и аз ще заговоря, чуй, земьо, гласа на каещия се пред Бога и възпяващия Го.

Погледни на мене, Боже Спасителю мой, с Твоето милостиво око и приеми моята гореща изповед.

Единствен аз пред Тебе повече от всички хора съгреших: но като Бог, Спасителю, смили се над Твоето създание.

Приех върху си безобразния печат на страстите и красотата на ума погубих в похотливите стремления.

Буря от зло бушува в мене, премилостиви Господи: но както на Петър, и на мене подай ръка.

Дрехата на плътта си оскверних, Спасителю, и Твоя образ и подобие очерних в мене.

С услаждане от страстите душевната си красота превърнах в мрак и целия си ум докрай превърнах в пръст.

Раздрах първоначалната одежда, що бе ми изтъкал Създателят в началото и гол лежа сега.

Навлякох парцаливата дреха, която с коварен съвет ми изтъка змията и цял съм в срам.

И аз пред Тебе сълзите на блудницата проливам, Милостивий: Спасителю мой, очисти ме по Твоето добросърдечие.

Погледнах красотата на дървото и моят ум се прелъсти, затуй сега лежа без дреха и цял съм в срам.

Всички господари на страстите превиваха гърба ми и вършеха безспир над мене беззаконията си.

Слава на Отца и Сина и Светия Дух!

Възпявам Те, Единия на всички Бог в три Лица: Отец, Син и Дух Светий.

И сега и винаги и во веки веков, амин.

Пречиста Богородице Дево, единствена от всички възпявана, усърдно се моли да се спасим!

Песен 3. Ирмос:

Върху непоклатимия камък на Твоите заповеди, утвърди, Христе, моите мисли.

Огън от Господа в древност Господ изсипа и земята содомска изпепели.

В планината се спасявай, душо, като древния Лот и бързай към Сигор.

Бягай от пламъците, душо, бягай от огъня содомски, бягай от унищожавания пламък Божий.

Съгреших пред Тебе едничък аз, съгреших повече от всички, Христе Спасителю: не ме презирай!

Ти си добрият Пастир, потърси мене, агнето, и не презирай мене, заблудения.

Ти си моят пресладък Иисус, Ти си моят Създател: в Тебе, Спасителю, ще бъда оправдан.

Изповядвам Ти се, Спасителю: съгреших, съгреших пред Тебе, но облекчи, прости ми като благосърдечен.

Слава на Отца и Сина и Светия Дух!

О, Троице, Единице, Боже! Спаси ни от заблуди, от изкушения и от опасности.

И сега и винаги и во веки веков, амин.

Радвай се, приела Бога в себе си утробо, радвай се, Престоле Господен, радвай се, Майко на нашия Живот!

Песен 4. Ирмос:

Чу пророкът за Твоето идване, Господи, и се уплаши, че ще се родиш от Дева и на човеците ще се явиш и казваше: „Чух вестта за Тебе, и се уплаших”: слава на Твоето всемогъщество, Господи!

Творенията Твои не отхвърляй, не изоставяй Твоето създание, праведни Съдия, макар и сам, като човек да съгреших повече от всеки друг човек, но Ти, Човеколюбецо, като Господар на всичко, имаш власт да прощаваш греховете.

Приближава се краят, душо, приближава се, а ти нехаеш, нито се приготвяш; ето, времето намалява, стани, Съдията е близо до вратите! Като сън преминава, като цвят увяхва времето на живота, защо се суетим напразно?

Пробуди се, о, душо моя! Мисли си за делата, що си сторила,

пред погледа си ги тури и нека потекат сълзите ти — смело изповядай пред Христа делата и мислите си, за да бъдеш оправдана!

Няма, Спасителю, в живота грях, нито деяние, ни зло, с които да не съм съгрешил било с ум, слово или съчувствие, с намерение, с мисъл или с дело, тъй както никой друг никога не е съгрешавал.

Затова и съм осъден, затова и съм разобличен, окаеният аз, от съвестта си, от която няма нищо по-строго на света: Съдия, Избавителю мой и Всеведецо, пощади и избави, и спаси ме, Твоя раб.

Стълбата, която в древност видя Великият сред патриарсите, е указание, душо моя, за възхождението чрез дела и за възшествието с разум — ако ли искаш да живееш в деятелност, разумност и съзерцание — обнови се.

Патриархът претърпя заради лишението дневния зной и понесе нощния мраз, трупайки всекидневни придобивки; пасеше стадото, трудеше се и работеше, за да събере две жени.

Под две жени разбирай деяние и разум в съзерцанието, многодетната Лия (разбирай) като деяние, а многострадалната Рахил — като разум, защото, душо, без трудове нито в деянието, нито в съзерцанието не ще успееш.

Слава на Отца и Сина и Светия Дух!

По същество неразделимо и по лица неслято, Тебе, Троично Единно Божество богословя, като Единоцарствено и Съпрестолно, Теб пея песента велика, в обителите горни възпявана тройствено.

И сега и винаги и во веки веков, амин.

И раждаш и пак си Дева, като и в двете състояния оставаш

девица по естество: от Теб Родилият се обновява законите на естеството и ражда Го утробата без болка. Където Бог поиска, там законът на естеството се разтрогва, защото Бог върши всичко, каквото пожелае.

Песен 5. Ирмос:

Човеколюбецо, моля Ти се, просвети мене, който от нощен час в молитва подранявам, и настави ме с повеленията Твои, и научи ме, Спасителю, да върша Твоята воля.

Живота си преминах в непрестанна нощ, понеже нощта греховна за мене бе тъма и гъста мъгла. Но направи ме, Спасителю, син на деня.

Подобно на Рувим и аз окаеният извърших престъпно и беззаконно дело пред Всевишния Бог, като оскверних леглото си, както Рувим оскверни бащиното си ложе.

Изповядвам се пред Тебе, Христе Царю, съгреших, съгреших, както в древност братята, които продадоха Йосиф, като продадох плода на чистотата и целомъдрието.

Душата праведна бе вързана от сродниците си и възлюбения бе продаден в робство, като предобраз на Господа; а ти, душо, цяла си се продала на своите пороци.

На праведния и целомъдрен ум на Йосиф подражай, окаяна и жалка душо, и недей се осквернява като следваш беззаконно скотските си стремления.

Макар и в ямата да поживя някога Йосиф, Владико Господи, той бе предобраз на Твоето погребение и възкресение: а аз ще мога ли някога да Ти принеса нещо подобно?

Слава на Отца и Сина и Светия Дух!

Теб, Троице, прославяме — Единия Бог: Свят, Свят, Свят си

Отче, Сине, и Душе, просто Същество, Единица, на Когото вечно се покланят.

И сега и винаги и во веки веков, амин.

От тебе, нетленна, безмъжна Майко Дево, в брeнното ми тяло се облече Създателят на вековете Бог и съедини със Себе Си човешкото естество.

Песен 6. Ирмос:

От все сърце извиках към щедрия Бог и Той ме чу от ада произпoден и от погибел живота ми изведе.

Спасителю, искрено Ти принасям сълзите на очите си и въздишките от дълбините на сърцето си, което вика: Боже, съгреших пред Тебе, очисти ме!

Душо, ти се отдалечи от твоя Господ, като Датан и Авирон, ала извикай от произпoдния ад: Господи, пощади! — за да не те погълне земната пропаст.

Като разсвирепяла юница ти, душо моя, се уподоби на Ефрем; но окрили ума си с дела и съзерцание, и опази живота си, както сърна се пази от примки.

Нека Мойсеевата ръка ни увери, душо моя, как може Бог да избели и очисти прокажения живот, и не се отчайвай за себе си, макар и да си прокажена.

Слава на Отца и Сина и Светия Дух!

Аз съм Троица проста и неделима, разделена по Лица и Единица, съединена по естество, — така свидетелствуват Отец, Син и Божественият Дух.

И сега и винаги и во веки веков, амин.

Твоята утроба, Богородице, ни роди Бога, Който прие нашия образ. Него, прочее, моли, като Създател на всички, да бъдем оправдани по Твоите молитви.

Кондак, глас 6.

Душо моя, душо моя! Стани, защо спиш? Краят се приближава и ще изпаднеш в смут. Пробуди се, прочее, за да те пощади Христос Бог, Който е навсякъде и всичко изпълва.

Песен 7. Ирмос:

Съгрешихме, беззакония и неправди вършихме пред Тебе: нито изпълнихме, нито сторихме това, което Ти ни беше заповядал: ала докрай не ни оставяй, Боже на отците ни.

Съгреших, върших беззакония и отхвърлих Твоята заповед, тъй като съм в грехове роден и към своите рани прибавих още рани: но Сам Ти, Боже на нашите отци, помилвай ме, като милосърден.

Пред Тебе, мой Съдия, изповядах тайните на сърцето си: погледни на моето смирение, виж и скръбта ми, обърни внимание сега и на моето осъждане и ме помилвай, Боже на нашите отци, като милосърден.

В древност Саул изгуби ослиците на баща си и заедно с вестта за тях неочаквано получи царство. Внимавай, прочее, душо, и не предпочитай своите скотски похоти пред Царството Христово.

Душо моя! Макар богоотецът Давид и да съгреши двойно, когато бе пронизан от стрелата на прелюбодейството и поразен от копие то на мъките на съвестта заради убийството, ала ти страдаш от много по-тежки дела и своеволни страсти.

В древност Давид прибави към беззаконието беззаконие,

съединявайки с убийството прелюбодейство, ала тозчас принесе и двойно покаяние; а ти сама, душо, си сторила ужасни грехове, без да се покаеш пред Бога.

В древност Давид написа като на икона песен, с която изобличи стореното от него дело, викайки: помилвай ме; пред Тебе Единия съгреших, Боже на всички, Сам ме очисти.

Слава на Отца и Сина и Светия Дух!

Троице проста, неделима, единосъщна и едно естество — Светлини и Светлина, и три Свети и един Свят — така се възпява Бог Троица, но възпей и прославяй Живота и Животите, душо — Бога на всички.

И сега и винаги и во веки веков, амин.

Възпяваме Те, благославяме Те, на Тебе се покланяме, Богородителко, защото Ти роди Единия Христа Бога от неразделната Троица и сама за нас, земните, отвори небесните жилища.

Песен 8. Ирмос:

Този, Когото небесните войнства прославят и пред Когото херувимите и серафимите треперят — Него, всички същества и творения, възпаяйте, благославяйте и превъзнасяйте във всички векове.

Спасителю, помилвай съгрешилия, събуди моя ум да се обърне, приеми мене, каещия се, смили се над викащия: съгреших пред Тебе — спаси ме, живях в беззакония — помилвай ме!

Грабнатият с колесница Илия се качи с колесницата на добродетелите като на небето и се носеше по-горе от всичко земно. Размисляй, душо, за неговото възнасяне.

В стари времена като прие кожуха на Илия, Елисей се сдобил с двойна благодат от Господа; а ти, душо моя, не си получила

тая благодат заради своето невъздържание.

В древност Елисей раздели струите на Йордан на две с ко-
жуха на Илия: а ти, душо моя, не си получила тая благодат зара-
ди своето невъздържание.

В древност соманитянката добросърдечно угости пра-
ведника, а ти, душо, не си приела в своя дом нито странник,
нито пътник, поради което ще бъдеш изхвърлена от брачния
чертог в ридание.

Ти, окаяна душо, всякога си подражавала на нечистия нрав
на Гиезий; отречи се от неговото сребролюбие поне на старост,
побегни от геенския огън, като отстъпиш от злите си дела.

Да благославяме Отца и Сина и Светия Дух — Господа!

Безначални Отче, събезначални Сине, Утешителю благ, Дух
на правдата, Родителю на Словото, Слово на безначалния Отец,
Дух жив и съзидаващ, Троице Единице, помилуй ме!

И сега и винаги и во веки веков, амин.

Като от пурпурна коприна, Пречиста, в Твоята утроба се
изтъка духовна багреница, плътта Емануилова и затова като
истинска Божия Майка те почитаме.

Песен 9. Ирмос:

Неизказано е рождеството от безсеменно зачатие; нетленен е плодът
на несъчетаната с мъж Майка, защото Божието раждане обновява
естеството. Затова всички родове, като Богоневестна Майка, православно
Те величаем.

Умът (ми) се покри с рани, тялото е цяло в болести, духът
боледува, словото изнемогна, животът гасне, краят е при врата-
та: какво ще правиш, окаяна моя душо, когато дойде Съдията да

изпита делата ти?

Представих ти, душо, Моисеевата книга Битие и след това цялото (старо)заветно Писание, разказващо за праведните и неправедните. Но ти, душо моя, не на първите подражаваше, а на последните и съгреши пред Бога.

Законът изгуби сила, Евангелието — не (ти) въздействува, ти пренебрегна цялото Писание, пророците и всяко праведно слово изнемогнаха пред тебе. Твоите струпеи, душо, се умножиха, без да има лекар, който да те изцери.

Привеждам ти (сега) примери от новозаветното Писание, душо, които пробуждат умиление у тебе: бъди ревнителка на праведниците и се отвръщай от примера на грешниците, и умилювай Христа с молитви, пост, чистота и непорочност.

Христос стана човек и призова към покаяние разбойниците и блудниците. Покай се, душо; на Царството вратата вече е отворена и първи в него влизат каещи се фарисеи, митари и прелюбодейци.

Христос стана човек, стана ми причастен по плът и доброволно изпита всичко, което е свойствено на естеството, освен греха; с това Той ти даде, душо, пример и образец на Своето снисхождение.

Христос спаси мъдреците, призова към Себе си пастирите, от множествата младенци направи мъченици, прослави стареца и престарялата вдовица. На техните дела и живот, ти, душо, не си била ревнителка, но горко ти, когато бъдеш съдена.

Господ пости четиридесет дни в пустинята и накрая огладня, като показва в Себе Си човешкото естество. Не бъди ленива, душо, ако врагът се устреми върху ти, но чрез молитви и пост да бъде той отблъснат от нозете ти.

Слава на Отца и Сина и Светия Дух!

Да прославим Отца, да превъзнесем Сина и с вяра да се поклоним на Божествения Дух — неразделната Троица, Единица по същество, като на Светлина и (три) Светлини, като на Живот и (три) Живота, Която животвори и просвещава от край до край вселената.

И сега и винаги и во веки веков, амин.

Пречиста Богородителко! Пази Твоя град, защото чрез Тебе той с вяра царува, пак в Тебе се и утвърждава; и побеждавайки чрез Тебе, той надмогва всяко изкушение, пленява воюващите (срещу него) и управлява подвластните му.

Преподобни отче Андрее, моли Бога за нас!

Андрее досточтим, отче преблажени, пастирю Критски! Не преставай да се молиш за ония, които те възпяват, та да се избавим от всеки гняв, скръб, гибел и прегрешения ние, които искрено почитаме твоята памет.